

ADATOK A BAKONY KELETI RÉSZE NAGYLEPKE-FAUNÁJÁNAK
ISMERETÉHEZ

ÁBRAHÁM LEVENTE

Somogy Megyei Múzeum, Kaposvár

ABSTRACT: *Data to the knowledge of the Macrolepidoptera-fauna of the eastern part of the Bakony Mountains* – Distribution data of some rare Macrolepidoptera-species are reported by author on the basis of the material collected in the framework of the project "Natural feature of the Bakony Mountains" by the use of four light-traps and from 22 localities where author himself has done collectings. Following species have been found in the eastern part of the Bakony Mountains: *Nudaria mundana* L., *Hydraecia petasitis* DELD., *Epizeuxis clavaria* F., *Discoloxia blomeri* CURT., *Horisme radicata* HARPE, *Catarhoe scripturata* HBN., *Eupithecia immundata* Z., *Gnophos pullata* DEN. et SCHIFF.

Magyarország nagylepke-faunáját és elterjedési adatainak revízióját KOVÁCS L. (1953, 1956) végezte el. A Bakonyra is közöl adatokat, melyet több gyűjtőhelyről összevonva egy lelőhelyként ismertet. Később Rézbányai L. 1973-tól több tanulmányában foglalta össze kvantitatív és kvalitatív kutatási eredményeit. Ezek a vizsgálatok az Északi-Bakonyban és a Bakonyalján folytak.

Rendszeres gyűjtéseket a Bakony keleti részén régebben Bordán I. és Nyirő M. végezt ill. végez, ezek az eredmények még publikálatlanok. Ugyancsak publikálatlan adatok több gyűjtő birtokában is vannak. A hetvenes évek közepétől gyűjtött és publikált faunisztikai adatokat FAZEKAS (1980).

Kutatómunkámat a hetvenes évek végén szórványos adatfelvételekkel kezdtem Dudar környékén, nagyobb intenzitással csak az 1981-es évtől végeztem a Bakony-kutató csoport tagjaként, és fogtam kvantitatív, kvalitatív felmérésekhez. Vizsgálataimhoz a hagyományos nagylepke-fauna felmérési eszközöket alkalmaztam, a higanygőz lámpás fénycsapdát, és személyes gyűjtéseim során is 250 W-os higanygőzlámpával vártam kedvenc rovarcsoportom. Munkámat lényegesen megkönnyítette, hogy korábbi lakhelyem (Dudar) a Bakonyban található.

Négy helyen állítottam a rendszeres mennyiségi és faunisztikai adatok gyűjtésére fénycsapdát. (Az UTM grid térkép szerinti fénycsapda helyek YN 24 Dudar 1982–83, YN 24 Bakonyánána 1984–85, BT 83 Hétházpuszta 1984, BT 73 Tés 1986–).

Huszonkét helyre jártam rendszeresen gyűjteni az elmúlt 6 év során. Ezek a gyűjtőhelyek: YN 24 Dudar (hat élőhelyen), YN 23 Bakonyánána (hat élőhelyen), YN 15 Bakonyszentlászló (két élőhelyen), YN 14 Csesznek, BT 74 Szápár, BT 73 Jásd, BT 73 Kis-Tés, BT 93 várpalotai Kopasz-domb, BT 93 Csőr. Kisebb-nagyobb rendszerességgel még gyűjtöttem a szomszédos területeken is (Fenyőfő, Kőrös-hegy, Kádárta).

A vizsgálatok során több mint 850 faj (Diurna + Heterocera) előfordulását sikerült kimutatni a térségből. Az egyes jól feldolgozott területekről Dudar 30 000, Bakonyánána 25 000 példányt determináltam, ez 680 ill. 620 fajnak bizonyult. Mennyiségi elemzést Diurnák esetében az észlelt, az éjszakai lepkéknél pedig a fogott gyakorisággal állapítottam meg. Gyűjtéseim eredményét kvantitatív és kvalitatív értékelését a közeljövőben megjelenő dolgozataimban adom közre.

A vizsgált területről a különös figyelmet érdemlő fajok felsorolásával, lelőhelyi és néhány esetben fenológiai viszonyaik említésével adok jellemzést.

A rendszeres nappali gyűjtések alkalmával a Diurna fajok száma meghaladja a százat. Faunisztikailag figyelemre méltó fajok: *Spialia orbifer* HBN., *Thymelicus acteon* ROTT. (Tés, várpalotai Kopasz-domb) *Colias chrysotheme* ESP., *Pieris ergane* HBN. (Tési-fennsík) *Thecla betulae* L. (Dudar, Bakonyánána), *Paleochrysophanus hippothoe sumediensis* SZABÓ. (Dudar, Bakonyánána, Csesznek, Tés). *Lycæides idas* L. (Dudar, 1982. VI. 30., Bakonyánána 1982. VIII. 2.), *Melictha britomartis centroposita* KOV. (Dudar, Bakonyánána, Tés, Bakonyszentkirály), *Euphydryas maturna maturna* L. (Dudar) *Apatura iris* L. (Dudar, Csesznek, Bakonyánána, Tés) *Charaza briseis pannonica* MOUCHA (Tési-fennsík környéke).

Az éjszakai gyűjtött anyag (fénycsapda + személyes gyűjtés) jellemző fajai: *Nudaria mundana* L. (Bakonyánána, 1984. VII. 18.), *Chelis maculosa* GERN (Tés), *Eucharia casta* ESP. (Tés, Bakonyánána), *Apoce-*

rura erminea ESP. (Bakonyháza), *Pheosia gnoma* T. (Hétházpuszta, Dudar), *Drynobia velitaris* HUFN. (Dudar, Bakonyháza), *Ocneria rubra* F. (Bakonyháza, Kis-Tés, Dudar), *Agrostis clavis* HUFN. (Várpalota, Tés, Dudar), *Chersotis rectangula* DEN et SCHIFF. (Bakonyháza), *Xestia ditrapaezium* DEN et SCHIFF. (Dudar), *Mesogona oxalina* HBN. (Bakonyháza), *Eriopygodes imbecilla* F. (Hétházpuszta, Olaszfalva, Dudar, Bakonyháza, Tés, Jásd). *Perigrapha i-cinctum* DEN et SCHIFF. (Bakonyháza), *Cucullia prenanthis* BSD. (Dudar, 1982. V. 3.), *Dryobotodes monochroma* ESP. (Dudar), *Apatele alni* L. (Dudar, Tés), *Amphipyra berbera* svenssoni FLECTHER (Dudar), *Apamea sicula tallosi* KOV. et VARGA (Dudar, Bakonyháza, Bakonyzentkirály, Tés, Jásd, a VI. hónap második fele), *Apamea unanimes* HBN. (Dudar, Bakonyháza), *Photodes morisii* DALE. (Bakonyháza), *Hydraecia petasitis* DBLD. (Bakonyháza VIII. hó közepétől – IX. hó közepéig rajzik), *Archanara dissoluta* TR. (Tés), *Sedina büttneri* HERING (Bakonyháza), *Eutelia aldulatrix* HBN. (Dudar, 1986. VIII. 3., Csór, 1986. VI. 17.), *Euchalcia modesta* HBN. (Dudar, VI. hó vége), *Calpe thalictri* BKH. (Dudar, Bakonyzentkirály), *Epizeuxis clararia* F. (Tés), *Discoloxia blomeri* CURT. (Dudar, V. és VIII. hó eleje), *Calostygia olivata* DEN et SCHIFF. (Dudar, Bakonyzentkirály), *Chloroclysta siterata* HUFN. (Bakonyzentlászó), *Horisma radicata* HARPE (Dudar, Bakonyháza), *Rheumaptera undulata* (Dudar, Bakonyzentkirály, Bakonyháza), *Catarhoe scripturata* HBN. (Dudar VIII. hó eleje), *Eupithecia tenuiata* HBN. (Dudar), *E. immundata* Z. (Dudar, 1984. V. 28. és VI. 5.), *E. egenaria* H. S. (Bakonyháza), *E. guenata* Mill. (várpalotai Kopasz-domb, Tés), *E. breviculata* DONZEL. (Csór), *E. ochridata* PINKER (Hétházpuszta, Tés), *Callicystis chloerata* MABILLE. (Dudar), *Cyclophora pendularia* CL. (Dudar, Bakonyháza, Tés), *Narrage fasciolaria* HUFN. (Tés, Csór, várpalotai Kopasz-domb), *Gnophos pullata* DEN et SCHIFF. (Dudar VII. hó vége VIII. hó eleje), *Dyscia conspersaria* DEN et SCHIFF. (Csór), *Palimpsestis fluctuosa* HBN. (Dudar), *Endromis versicolora* L. (Bakonyháza, 1984. IV. 4., Bakonyzentlászó, 1984. IV. 6.), *Acherontia atropus* L. (Bakonyzentkirály, Dudar), *Marumba quercus* L. (Hétházpuszta, Bakonyháza), *Proserpinus proserpina* PALL. (Dudar, Bakonyháza), *Phymatopus hectus* L. (Dudar, Bakonyháza, Tés, VI. hó második felében tömeges).

A fenti felsorolás csak nagyon vázlatos, az egyes részterületek ökológiai állatföldrajzi értékeléséhez újabb adatok gyűjtése szükséges. Vizsgálataim során megállapítható volt, hogy a fauna diverzitását fokozza a Bakony keleti részében jelentkező rendkívül mozaikos növénytakarások együttese FEKETE (1964). Többször igen ellentétes ökológiai igényű fajok képesek azonos gyűjtőhelyen előfordulni. (*Eutelia aldulatrix* HBN. – *Discoloxia blomeri* CURT.).

Igen nagy különbségek tapasztalhatók a zárt tölgyes vegetáció és a dolomit lejtősztyepek találkozásánál a macrolepidoptera fauna összetételében. A szurdokvölgyek (Gaja-szurdok, Ördög-árok) – alacsony tszf. magasság, 250–500 m ellenére – klimatikus anomáliája nagymértékű, így az itt élő macrolepidoptera fajok között számíthatunk leginkább zoogeográfiai érdekességekre. Például az Ördög-árokban *Gnophos pullata* HBN., *Catarhoe scripturata* HBN. előfordulása bizonyosan a szurdokvölgyek reliktum őrző sajátosságaival függ össze. Természetvédelmi szempontból – földtanilag, botanikailag, zoológiailag – érdemes lenne megőrizni ezek értékét.

BEITRÄGE ZUR KENNTNIS DER GROSS-SCHMETTERLINGSFAUNA DES ÖSTLICHEN BAKONY-GEBIRGES

Die vom Verfasser mitgeteilten Macrolepidopteren-Verbreitungsangaben stammen aus einem Gebiet, das eine Ausdehnung von 70 km² besitzt. Sechs Jahre hindurch wurde die Umgebung von folgenden Ortschaften erforscht: Dudar, Bakonyháza, Bakonyzentlászó, Bakonyzentkirály, Szápár und Várpalota. Es ist ihm gelungen, das Vorkommen von 850 Arten (Diurna + Heterocera) zu belegen. Aufgezählt werden nur jene Arten, die auf Ungarns Gebiet als seltene und faunistisch interessante Schmetterlinge gelten, wie z. B. *Pieris ergane* HBN., *Paleochrysophanus hippothoe* sumediensis SZABÓ, *Nudaria mundana* L., *Eriopygodes imbecilla* F., *Cucullia prenanthis* BSD., *Hydraecia petasitis* DBLD., *Epizeuxis clararia* F., *Discoloxia blomeri* CURT., *Horisma radicata* HARPE, *Catarhoe scriptura* HBN., *Eupithecia immundata* Z. und *Gnophos pullata* DEN. et SCHIFF.

Eine eingehende qualitative und quantitative Analyse der Gross-Schmetterlingsfauna des betreffenden Gebietes ist für die nächste Zukunft geplant. Verfasser betont die Einzigartigkeit der Schmetterlingsarten der Schluchten sowie die Wichtigkeit ihres Schutzes.

A szerző címe (Anschrift des Verfassers):

ABRAHÁM Levente
H-7400 Kaposvár
Pf. 70.